

Poznań, dnia 15 lutego 2023 roku

dr hab. Paweł Chudziński

RECENZJA

dorobku naukowego, badawczego i dydaktycznego doktora Marcina Rabe na potrzeby postępowania habilitacyjnego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości w Instytucie Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego.

1. Podstawy formalne recenzji.

Podstawami prawnymi dla sporządzenia niniejszej recenzji są: 1. Ustawa o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. Ust. Poz. 574 rozdz. 3 z 2022 roku), 2. Uchwała nr 58/2019 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 30 maja 2019 roku w sprawie przyjęcia Statutu Uniwersytetu Szczecińskiego, 3. Uchwała nr 85/2021 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 29 września 2021 roku w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowań w sprawie nadania stopni naukowych oraz 4. Uchwała nr 64/12/2022 Rady Naukowej Instytutu Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 8 grudnia 2022 roku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości doktorowi Marcinowi Rabemu.

Podstawą merytoryczną sporządzenia recenzji jest ocena osiągnięcia naukowego wskazanego przez kandydata: „Energetyka rozproszona w polityce regionalnej” CeDeWu, Warszawa (ISBN 978-83-8102-535-5) oraz wniosek kandydata o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości wraz załącznikami.

2. Podstawowe dane o kandydacie.

Pan Marcin Rabe uzyskał tytuł magistra ekonomii na Wydziale Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej Akademii Rolniczej w Szczecinie w październiku 2003 roku a

stopień doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia w grudniu 2014 roku na podstawie rozprawy „Regionalny system alternatywnych źródeł energii” nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego. Promotorem rozprawy był dr hab. Marian Malicki prof. Uniwersytetu Szczecińskiego, natomiast recenzentami w postępowaniu byli prof. dr hab. Bolesław Borkowski oraz dr hab. Barbara Kryk. Kandydat zatrudniony był w latach 2015-2017 jako adiunkt w Zachodniopomorskiej Szkole Biznesu w Szczecinie a następnie od 2017 roku, jako wykładowca w tejże Szkole. Pan M. Rabe zatrudniony jest od 2015 roku, jako wykładowca w Wyższej Szkole Bankowej w Szczecinie oraz jako adiunkt (od 2018 roku) w Katedrze Logistyki Instytutu Zarządzania na Wydziale Ekonomii, Finansów i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego oraz od tego samego roku, jako członek Zespołu Energetyka, Centrum Zarządzania w Energetyce.

3. Obowiązujące przepisy prawa.

Na dzień sporządzenia recenzji obowiązującymi dla jej wystawienia przepisami prawa były przywołane w części „Podstawy prawne recenzji” akty prawne.

Kryteriami oceny wniosku o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. Ust. Poz. 574 rozdz. 3 z 2022 roku) są, co następuje:

„1) kandydat posiada stopień doktora; 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym, co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne; 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.”

4. Informacje o ocenianych osiągnięciach naukowych.

a) Osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę ubiegania się w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Kandydat, jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę ubiegania się w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazał publikację „Energetyka rozproszona w polityce regionalnej” CeDeWu, Warszawa (ISBN 978-83-8102-535-5). Publikacja obejmuje 148 stron, w tym 35 tabel, 1 rysunek i 6 załączników.

b) Dane naukometryczne.

Publikacje Kandydata osiągnęły następujące wyniki w poszczególnych bazach:

1. Web of Science: 11 publikacji cytowanych 70 razy w tym 62 cytowania bez cytowani własnych z wskaźnikiem IH=6,
2. Scopus: 15 publikacji cytowanych 82 razy w tym 69 bez cytowani własnych z wskaźnikiem IH=5,
3. Google Scholar/ Publish or Perish: 13 publikacji cytowanych 184 razy z wskaźnikiem IH=6,
4. W ocenianym przedziale czasu (2017-2022) publikacje (30) Kandydata osiągnęły sumaryczny IF=30, całkowita liczba punktów wg MNiSW 1942, a punktacja udziału jednostkowego wyniosła 1692,2795.

c) Informacja o liczbie publikacji naukowych Kandydata.

Kandydat w okresie poddanym ocenie opublikował następującą liczbę pozycji naukowych:

W roku 2017 - 0, 2018 – 3, 2019 – 7, 2020 – 10, 2021 – 7 oraz w roku 2022 – 5.

d) Informacje o najważniejszych czasopismach w ramach, których Kandydat publikował prace naukowe.

Czasopismami, w których Habilitant publikował w ocenianym okresie o najwyższym współczynniku IF są:

1. Sustainable Cities and Society (IF wg roku 2019 = 5,268) – 1 raz,
2. Sustainable development (IF wg roku 2019 = 4,082) – 1 raz,
3. Energies (IF wg roku 2019 = 2,702) – 7 razy,
4. Sustainability (IF wg roku 2019 = 2,576) – 1 raz,
5. Acta Montanistica Slovaca (IF wg roku 2019 = 1,181) – 1 raz.

Należy zauważyć, iż liczba publikacji w czasopiśmie z współczynnikiem IF rośnie w okresie oceny, który w tym przypadku obejmuje lata 2019-2022, a także, iż Kandydat publikuje głównie w czasopiśmie („Energies”), którego tematyka związana jest bezpośrednio z jego zainteresowaniami naukowymi.

e) Informacje o wiodącej roli Kandydata w ramach powstawania współautorskich prac naukowych.

Udział Kandydata w publikacjach naukowych:

Lp.	% udziału w pracach nad publikacjami	Liczba publikacji
1	20	5
2	25	5
3	33	7
4	40	1
5	50	10
6	100	11

f) Ocena wskazanego przez Kandydata osiągnięcia naukowego.

Jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę ubiegania się w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego Kandydat wskazał publikację „Energetyka rozproszona w polityce regionalnej” CeDeWu, Warszawa (ISBN 978-83-8102-535-5). Wydawnictwo to znajduje się w opublikowanym przez Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2021 roku na poziomie I, pozycja 85, wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe.

Aktualność podjętej tematyki.

Tematyka podjęta przez Habilitanta wpisuje się w istotny nurt prowadzonych rozważań zarówno przez teoretyków jak i praktyków w obszarze zapewniania dostaw energii elektrycznej. Kryzys energetyczny spowodowany koniecznością ograniczania w procesie produkcji energii zużycia paliw kopalnych, ograniczenia emisji gazów cieplarnianych związane ze zmianami klimatu jak i zmiany na rynku dostaw energii spowodowane konfliktem zbrojnym w Ukrainie przydają publikacji znamion

szczególnej aktualności. Nie mniej jednak w przedłożonej pracy dostrzegam kilka istotnych ograniczeń. Pierwszym z nich jest wzmiankowana przez Autora analiza literatury przedmiotu. Jakkolwiek, sądząc po liczbie przywołanych publikacji została ona przeprowadzona, to jednak nie została ona w żaden sposób udokumentowana. Aktualność tematyki potwierdzają dane z bazy Web of Science gdzie na pytanie o publikacje „diverse energy systems” w ciągu 10 lat nastąpił ponad trzykrotny wzrost liczby publikacji (rok 2013 – 710 publikacji; rok 2022 – 2154 publikacje), podobnie jak na pytanie o publikacje „distributed renewable energy” (rok 2013 – 939 publikacji; rok 2022 – 2431 publikacji) natomiast w dyscyplinie nauk o zarządzaniu w latach 2008-2022 jedynie 46 publikacji, co w pewien sposób ukazuje lukę badawczą w dyscyplinie nauk o zarządzaniu, na którą wskazuje Autor. Również przywołane akty prawne, materiały konferencyjne oraz opracowania organizacji międzynarodowych zajmujących się problematyką energii odnawialnej i energetyki rozproszonej świadczą o aktualności podejmowanej w publikacji problematyki.

Aktualność podnoszonej przez Habilitanta tematyki oceniam bardzo wysoko.

Ramy teoretyczne

Trudno nie zgodzić się z przyjętym w publikacji założeniem, iż energetyka rozproszona w stosunku do scentralizowanej jest bardziej odporna na zagrożenia ciągłości dostaw energii. Równocześnie Autor, jako cel główny rozprawy (str.14) ustanowił „zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w warunkach innowacyjnej, ekologicznej i otwartej na konkurencję energetyki regionalnej wykorzystującej lokalne zasoby energetyczne”. Rozumiejąc intencje Autora, trudno się jednak zgodzić by przy pomocy jednej publikacji takie bezpieczeństwo mogło zostać osiągnięte. Wobec tego przyjąłem, iż autorowi w celu głównym chodziło raczej o stworzenie modelu, na którym mogłaby zostać oparta stosowna zmiana w zarządzaniu dostawami energii elektrycznej. Model taki Habilitant prezentuje w publikacji.

Niestety w pracy Habilitant nie dokumentuje, co zaznaczyłem już poprzednio, dokonanego przeglądu literatury, co jest pewną ułomnością i czyni trudnym odnośnienie się bezpośrednio do luki w badanym obszarze. W publikacji, pomimo jej dużej wartości poznawczej w zakresie rynku energetyki, brakuje wprowadzenia

ukazującego obecne dokonania nauk o zarządzaniu w obszarze badań rozpoznawanym przez Autora.

Równocześnie Autor ustanowił pięć następujących celów szczegółowych procesu badawczego: 1) Intensyfikacja procesów innowacyjnych w energetyce regionalnej, 2) Minimalizacja wpływu na środowisko naturalne oraz działania zmierzające do bardziej ekonomicznego wykorzystania i produkcji energii, jako cele poznawcze, 3) Budowa matematycznego modelu energetyki rozproszonej wspierającego energetykę regionalną w poszczególnych okresach czasowych, 4) Wygenerowanie scenariuszy rozwoju przy uwzględnianiu kryteriów zrównoważonego rozwoju, to jest ekonomicznych, ekologicznych, społecznych, jako cele metodyczne oraz 5) Zaproponowanie władzom regionalnym pożądanego kierunku rozwoju energetyki rozproszonej w analizowanych okresach oraz zaoferowanie modelu do kreowania energetyki rozproszonej, jako cel stosowany. Jakkolwiek w rozprawie można znaleźć odpowiedzi oraz wyjaśnienia odnoszące się do celów postawionych przez Autora to jednak brakuje bezpośrednich stwierdzeń potwierdzających osiągnięcie celów procesu badawczego oraz podsumowania, które przedstawiałoby w sposób zwarty dokonane analizy w poszczególnych obszarach badawczych.

Habilitant stawia hipotezy dotyczące zasadności budowania modelu energetyki rozproszonej, braku zainteresowania energetyką rozproszoną oraz brakiem infrastruktury do rozwoju energetyki rozproszonej w Polsce. Z prowadzonych rozważań wynika poprawność postawionych hipotez oraz ich potwierdzenie, jednakże Autor pisemnie potwierdza (rozdział „Wnioski” s. 129) wyłącznie pierwszą hipotezę pomijając dwie kolejne, co należy uznać za istotny mankament publikacji.

Autor w szerokim zakresie przedstawia spektrum energetyki od poziomu legislacyjnego, poprzez społeczny, polityczny aż do zarządczego na poziomie kraju i regionu. Wiele pytań i problemów stawianych jest z punktu widzenia Autora, jako praktyka w obszarze energetyki, co jest cennym wkładem Habilitanta w rozwój wiedzy w tak istotnym dla gospodarki obszarze. Brakuje jednak podstaw teoretycznych stawianych problemów, szczególnie z punktu widzenia nauk o zarządzaniu.

Pomimo przedstawionych uchybień zakres ram teoretycznych pracy oceniam pozytywnie.

Metodyka badawcza

Autor stosuje podejście pluralistyczne w metodologii (s.14) proponując łączenie różnych metod w procesie badawczym zadość czyniąc postulatowi triangulacji metodologicznej. Moje uwagi dotyczące dokonanej analizy literatury przedstawiłem powyżej, tu jednak pragnę dodać, iż Habilitant sprawnie posługuje się literaturą krajową jak i zagraniczną, której zakres jest dość ograniczony (108 pozycji, nie licząc raportów, ustaw i źródeł internetowych w tym 33 pozycje literatury obcojęzycznej), ale na potrzeby publikacji wystarczający. Niedosyt budzi jednak ograniczona liczba pozycji z dyscypliny nauk o zarządzaniu.

Postawiony przez Autora cel, jakim jest utworzenia modelu energetyki rozproszonej jest pod względem teoretycznym oraz utylitarnym jak najbardziej zasadne. Model taki jest interesujący z punktu widzenia teoretycznego oraz posiada wartość utylitarną z punktu widzenia zarządzania systemem energetycznym Polski. Problemem, który zauważam jest brak jasności, co do źródeł danych, którymi posługuje się Autor w publikacji od podrozdziału 5.3 „Charakterystyka wybranych technologii magazynowania energii elektrycznej” z wyjątkami aż do końca rozprawy. Z pewnością dane, których źródłem jest „opracowanie własne” jest wiarygodne jednakże powinno zostać to udokumentowane lub choćby zasygnalizowane skąd takie dane Autor pozyskał. Także pewien niedosyt pozostaje po dokonanych wyborze metody wielokryterialnej, który nie został uzasadniony.

Na uwagę zasługuje z pewnością przedstawiony model matematyczny jak i zoptymalizowane scenariusze rozwoju energetyki rozproszonej. Model ten powinien być inspirujący dla administracji państwa a sam w sobie stanowi dowód na innowacyjne podejście Autora do przedstawionego problemu badawczego. Autor przedstawia cenne wnioski na poziomie utylitarnym, lecz uważam, że brakuje wniosków o charakterze naukowym w tym również badawczym. Nie mniej jednak przedstawiony model, jako narzędzie do planowania inwestycji w systemie energetyki rozproszonej oceniam pozytywnie.

Spełnienie przez Kandydata wymogów dotyczących metodyki badawczej oceniam na poziomie dostatecznym.

g) Informacja o spełnieniu przez Kandydata kryterium wykazania się istotną aktywnością naukową.

Pan dr Marcin Rabe odbył w 2015 roku staż naukowy w Czech University of Life Science Prague CULS.

Wnioskujący koncentruje swoje zainteresowania naukowe w obszarze energetyki (70% publikacji) ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii, zrównoważonego rozwoju energetycznego, energetyki rozproszonej oraz polityki energetycznej.

Kandydat brał udział, jako członek kluczowej kadry w dwóch projektach naukowo-badawczych oraz jako kierownik jednego międzynarodowego projektu badawczego. Jest on równocześnie członkiem rady redakcyjnej monografii, a także recenzentem w dwóch czasopismach międzynarodowych.

h) Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę.

Poza wykazaną w punkcie 2 niniejszej recenzji aktywnością dydaktyczną Kandydat był recenzentem 30 i promotorem 8 prac dyplomowych z zakresu zarządzania i finansów w Zachodniopomorskiej Szkole Biznesu oraz otrzymał, co wymaga szczególnego uwypuklenia, wyróżnienie, jako najlepszy wykładowca tej uczelni. Z kolei pracując na Uniwersytecie Szczecińskim Wnioskujący był recenzentem 10 oraz promotorem 19 prac dyplomowych w zakresie zarządzania a obecnie pełni obowiązki promotora pomocniczego w dwóch przewodach doktorskich. Habilitant otrzymał dwukrotnie w latach 2020 oraz 2021 nagrodę JM Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego za osiągnięcia naukowe. Uzupełnił on również swoje wykształcenie formalne o kompetencje pedagogiczne.

Habilitant brał udział, jako prelegent w konferencjach krajowych i jednej międzynarodowej, oraz był członkiem komitetów organizacyjnych konferencji naukowych. Na uwagę zasługuje również aktywność Kandydata, jako eksperta działającego tak na zlecenie organów administracji publicznej jak i na zlecenie instytucji z sektora finansów.

5. Uzasadnienie recenzji oraz ocena dorobku

Dokumentacja wniosku jest kompletną i nie budzi zastrzeżeń jakościowych. Pozwala ona na napisanie niniejszej recenzji.

Habilitant jest aktywnym uczestnikiem życia naukowego, co udowodnił tak w zakresie publikacyjnym jak i dydaktycznym. Wnioskujący pomimo wskazanych w recenzji uchybień przedstawił osiągnięcie naukowe, które oceniam na poziomie dostatecznym. W związku z powyższym uważam, że pan doktor Marcin Rabe spełnia wymagania określone w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Dlatego też **popieram wniosek Habilitanta** o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Paweł Chudziński